

to I. Ohiienko's «The Tale» studies. He responded to his monograph with a lengthy article in which, debating with the author about certain problems, in general he completely supported Ohiienkov's vision of the significance of «The Tale» in the history of not only East Slavic, but also the entire world literature.

Key words: «The Tale of Igor's Campaign», cultural-historical method, historical and literary commentary, «real commentary», poetics, genre, author.

Отримано: 14.10.2023 р.

УДК 398(477):821.161.2–311.6.09Шкляр
DOI: 10.32626/2309-7086.2023-20.193-200

Наталя Мельник

ORCID 0000-0002-2837-4739,

*кандидат філологічних наук, завідувач кафедри
української та зарубіжної літератур,*

Криворізький державний педагогічний університет

МІФОЛОГІЧНИЙ ПІДТЕКСТ РОМАНУ В. ШКЛЯРА «ХАРАКТЕРНИК» У РУСЛІ ІДЕЙ ІВАНА ОГІЄНКА

У статті акцентовано на тісному зв'язку змісту літературного твору з міфологічним світоглядом народу. Для багатьох сучасних художніх зразків саме традиційна міфологія є визначальною щодо їх сюжетних, ідейно-тематичних, стильових параметрів.

У романі В. Шкляра «Характерник» містичне, що базується на засадах української міфології, відіграє важливу роль. Ґрунтуючись на міфологічних легендах та переказах про козаків-характерників, автор пропонує власне трактування образів Івана Сірка та його прибічників, що використовують магічні вміння на користь боротьби з ворогом.

Ключові слова: міфологія, легенда, роман, підтекст.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку літературознавства свідчить про наявність особливого інтересу до міфологічного елемента художнього твору. Українство загалом і література зокрема нині повертаються до традиційних основ національного світогляду, який великою мірою будувався на вірі в зв'язок людини з вищими силами природи.

Аналіз літературного тексту у зв'язку з національною міфологією – це шлях до відкриття глибинних витоків художньої творчості, які перебувають у площині свідомості / підсвідомості автора як носія національної традиції, посередника між минулим, сучасним і майбутнім, здатного донести до сучасної людини важливі меседжі задля гармонійного життя у згоді з собою та Всесвітом.

Ми погоджуємося з думкою І. Огієнка, висловленою у праці «Дохристиянські вірування українського народу» щодо ефективних шляхів вивчення сучасної культури. Він, зокрема, вказує на важливість урахування давніх міфологічних основ світогляду в процесі аналізу культурних явищ сьогодення. Автор зазначає: «Сучасної духової культури українського народу належно й глибоко ніхто не розуміє, коли він не знає його вірувань дохристиянських <...> Те саме треба сказати й про історію суспільного життя нашого народу, бо ця історія завжди міцно поєднана з історією нашої Віри. Нарешті, без належно-

го знання дохристиянських вірувань годі зрозуміти історію української культури та літератури, як давньої, так і нової, бо вона завжди оперує з народними віруваннями, переказами, піснями та ін., – взагалі з так званим «етнографічним матеріалом», що з значній своїй мірі склався ще за дохристиянських часів [2, с.8-9].

Ю. Ковалів у праці «Абетка дисертанта» так трактує поняття «міфологія»: «Міфологія – наука про міфи й міфічну свідомість різних народів. Нині склалося наукове розуміння міфу як універсальної, конкретно чуттєвої дійсності, стурбованої за людським світоуявленням, що не завжди відповідає реаліям, однак кожен, хто перебуває в її межах, вважає її єдино можливою, справжньою, не фіктивною. Тому втрата цієї дійсності суголосні втраті сенсу життя. Міф має вигляд світогляду, що протистоїть хаосу, заповнений персоналізованими божествами, духами першопредків, демонічними істотами, структурує свою просторову архітектоніку, найчастіше символізовану деревом світу, переживає свій час, здебільшого завершуваний колообігом, власну сакралізовану історію, зазвичай започатковану космогонічною версією» [4, с.190-191].

Міфологія є підґрунтям значної частини літературних творів минулого й сьогодення, а міфологізм постає провідною рисою літературних зразків Єгипту, Шумеру, Вавилону, Індії, Китаю, Греції, Риму, Америки, Давньої Русі [4, с.195-196].

На думку Ю. Коваліва, в літературі семантика міфу набуває особливого індивідуального вираження. Література Ренесансу, Просвітництва, романтизму, реалізму й символізму задля висвітлення провідних ідей творчості щедро використовує міф [4, с.196]. У XX столітті літературний інтерес до міфології набуває нових форм й трансформується в міфологізм як спосіб поетичної реалізації міфа в художній літературі: «Його смислове переінакшення відбувається на основі інтерсеmiotичних прийомів, зокрема використання міфологем у новому семантичному полі, що актуалізує їх відмінні значення при збереженні архаїчної домінанті» [4, с.197].

Н. Фрай у праці «Архетипний аналіз: теорія мітів» визначає три моделі трансформації міфів та архетипних символів у літературі:

- 1) це «невитіснений міт, який ... займається богами або демонами і має форму двох контрастних світів, повних метафоричних ідентифікацій, одна з яких є бажаною, а інша – небажаною» («апокаліптична» та «демонічна» – коментар наш (Н.М.);
- 2) романтична тенденція, яка «підказує невисловлений прямо мітичний зразок у світі і яку близько пов'язуємо з людським досвідом»;
- 3) тенденція до реалізму: «іронічна література починається реалізмом і тяжіє до міту, бо її мітичний взіреть, як звичайно, більше натякає на демонічний, а не апокаліптичний світ, хоча іноді він продовжує романтичну традицію стилізації» [8, с.149-150].

Сьогодні дослідження літературного твору з погляду міфопоетики, що одночасно розуміється як творча система, і як метод дослідження, є одним із трендових напрямків сучасного літературознавства [3].

Міфопоетика як поетична трансформація міфу на змістовому та формальному рівні являє собою взаємне переплетіння міфорецепції та міфотворчості [3].

Такий підхід значно розширює можливості літературознавчого аналізу і визначає нові шляхи інтерпретації художнього тексту як національної, так і зарубіжної літератур [3].

Проблемам визначення художніх функцій міфологічного в літературному творі присвячено чимало сучасних досліджень (М. Новикова «Міфи

та місія», С. Богдан «Міфотворчість Миколи Вінграновського», О. Хмель «Міфологічні парадигми художнього мислення Лесі Українки», С. Негодяєва «Роман-дилогія Володимира Дрозда «Лістя землі»: проблеми міфопоетики», О. Кобзар «Міфопоетика як предмет і метод літературознавчого дослідження», І. Костюк «Міфологема: історія поняття в науковому дискурсі», «Міфопоетика творів Тараса Шевченка в науковому дискурсі та інші», О. Кравець «Концепти «свій / чужий» у ранній творчості Джона Апдайка: неоміфологічний аспект» та інші).

За спостереженням І. Костюк, сьогодні ключовими проблемами літературознавчих досліджень стали: авторизація міфу, індивідуальне міфотворення, специфіка метафоротворення, міфопоетична парадигма твору як модель осмислення світу. На думку дослідниці, нині спостерігаємо «інтенсивну інтеграцію міфологічних елементів у тканину художніх творів. Безпосередній взаємовплив літератури та міфів відбувається постійно. Міф «вливається» у літературу за допомогою сюжетно-композиційних схем (так звана міфологема) та окремих елементів (міфема). Щоправда, спостерігаємо і зворотний процес – філологічні, естетичні та філософські концепції міфології опосередковано реалізуються у взаємовпливі міфу та літератури» [6, с.114].

При наявності значної кількості фундаментальних праць із проблем міфотворчості, міфопоетики, нині поза увагою залишаються твори сучасної української літератури, що ґрунтуються давніх міфологічних уявленнях. Аналіз міфологічних основ творення образів, сюжетно-композиційних, ідейно-тематичних параметрів художнього тексту сприятиме цілісному осмисленню літературного зразка, визначенню провідних авторських концепцій.

Мета дослідження – визначення художніх функцій міфологічного підтексту в романі В. Шкляра «Характерник» в руслі ідей Івана Огієнка.

Виклад основного матеріалу. Роздумуючи над складним шляхом розвитку християнства у світі, І. Огієнко зазначає: «Віра народу лежить в основі його культури, і цієї культури годі нам зрозуміти без вивчення народної віри. А в основі цієї народної віри – більше чи менше – лежить таки його віра дохристиянська. У цьому вага дохристиянських вірувань. І хоч Церква осуджувала їх тисячі раз, дохристиянські вірування («поганство») ясно знати по всіх християнських землях ще й тепер, і скрізь вони живі й активні» [2, с.6-7].

У романі В. Шкляра «Характерник» містичне, що базується на засадах української міфології, відіграє важливу роль. Ґрунтуючись на міфологічних легендах та переказах про козаків-характерників, автор пропонує власне трактування образів Івана Сірка та його прибічників, що використовують магічні вміння на користь у боротьбі з ворогом. За словником «Українська міфологія», характерник – «чарівник, чаклун, для якого не існує жодних перешкод. Характерник не боїться ніяких небезпек, бо знає багато замовлянь. У пізніші часи – козак чаклун» [1, с.557].

Згадки про козаків-характерників зустрічаємо в працях Д. Яворницького та Я. Новицького. У відомій праці «Історія запорозьких козаків» автор наводить риси характерників, про яких розповсюджувати чутки запорожці, щоб налякати ворогів. Їх, за переказами, «ні вогонь, ні вода, ні шабля, ні звичайна куля, окрім срібної, не брали. Такі «характерники» могли відчиняти без ключів замки, плавати на човнах по підлозі, як по морським хвилям, перебиратися через ріки на суكونних войлоках чи рогожевих диновках, брати в голі руки калені ядра, бачити за багато верст навколо себе, за допомогою особливих «верцадел», жити на дні ріки, залазити й вилазити з туго зав'язаних і навіть захищених мішків, «перекидатися» на котів, перетворювати людей на куці, вершини

ків на птахів, залазити в звичайне відро і плисти в ньому під водою сотні, тисячі верст» [10, с.236].

Яків Новицький протягом своєї подвижницької діяльності також ретельно збирав легенди, перекази, спогади очевидців про надзвичайні вміння козаків. Результатом такої роботи став збірник фольклорних творів «Народна пам'ять про Запорозжя» (1911), у якому чільне місце належить розповідям про надприродні властивості Івана Сірка та інших відомих характерників.

Василь Шкляр широко використовує народні легенди й перекази про характерників (химородників, галдовників, чаклунів), що зберегла традиційна міфологічна свідомість українців. Автор грає з читачем, пропонуючи, на перший погляд, цілком виважене власне іронічне ставлення до «байок» про характерників: «Чимало є забобонних людей, котрі широко вірять байкам про козаків-характерників, що начебто вони перекидаються на вовків чи лисиць, хапають на льоту кулі, перепливають річки на ряднах та їздять верхи на дідьках» [9].

У той же час зміст твору свідчить про глибокі знання письменника історії характерництва, що закорінене у давніх міфологічних уявленнях українців про необмежені можливості людини, її зв'язок із силами природи та вміння концентрувати магічну енергію в боротьбі зі злом. При цьому міфологічне та християнське тісно пов'язані між собою: задля встановлення християнської справедливості козаки готові застосувати всі можливі методи, в тому числі й давню магію. Так у творі оприявлюється провідна ідея діяльності козацької спільноти: «Служити народові, то служити Богові», висловлена І. Огієнком у названій праці «Дохристиянські вірування українського народу» [7; 2, с.7].

Через образи козаків-характерників автор оприявлює власну концепцію свободи особистості, її безкінечних можливостей щодо фізичного і духовного саморозвитку.

У творі наявні шість образів характерників, центральним із яких є кошовий Іван Сірко. Відповідно до сюжету роману, він має прийняти рішення щодо підтримки чи засудження планів «царевича» Симеона. Маючи гострий розум та особливу політичну та особисту інтуїцію, Сірко вирішує скористатися нагодою задля вирішення актуальних питань, пов'язаних із козацькими вольностями. Епізоди з кошовим отаманом описані автором із застосуванням містичних елементів. Сірко – загадка не лише для ворогів, але й для своїх: «Сірко залишив військо на осаула, а сам, подавши знак писареві Андрію Яковині, пішов до військової скарбниці, де нарешті сів не в сідло, а на лаву, випростав ноги в рудих чоботах телячої шкіри, заплююив очі.

– Читай, велів він Яковині.

Гетьман Самоїлович писав, як завжди, одне й те саме <...>

«Ох і садюко! Мені б твою булаву хоч на рік, животино продажно...», – подумав Сірко і заснув.

Писар Яковина читав. Він знав, таке читання Сіркові добре спиться, а Яковина Сірка любив... Скільки йому – шістдесят? Більше? Не вгадаєш.

– Шістдесят третій пішов, – сказаав крізь сон Сірко.

Яковина похолов. Але читав далі. Читав і думав: «Чорт! Шістдесят третів пішов... А кажуть, що він проживає вже третє життя» [9].

Іван Сірко, окрім надзвичайного військового таланту, здатний читати думки, оживлювати комах: «Усі запорожці теж голосно вирили, навіть дідирайці Гнилиця, Кваша, Черкас, Щобтискис, Перепічка й Покришка, а писар Яковина, піднісши до рота чару з черленим вином, раптом уледів, що зверху

2. Інтерпретація ідей Івана Огієнка як письменника, літературознавця, публіциста

плаває втоплена мушка-п'яниця. Нігтем мізинця Яковина підважив її, викинув з чарки, аж та мушка раптом взяла й полетіла прямо до Сірка. Яковина не догледів, де вона сіла, дуже мізерне було те створіння, зате помітив як Сіркові очі знову взялися позолотою. Чорт!» [9].

Маючи гострий розум, психологічні здібності, він бачить людину наскрізь.

У романі також бачимо образи козаків-характерників Кирила Лупиноса, його сина Кирика, товаришів Кирика по навчанню характерництва Гирю та Костогриза, вчителя магічної майстерності Кміти. Аналіз образної системи, фабули твору дозволяє зробити висновок про здатність людини до розвитку власного Я заради високої мети.

Так, Кирик народився звичайним, на перший погляд, хлопчиком. Залишившись сиротою після загибелі під Берестечком батька – товариша Івана Богуну, він на все життя усвідомив свою місію – жити за двох. Іван Богун повідав дружині загиблого та маленькому Кирикові дивовижну історію смерті Лупиноса: *«На нього поперла ціла купа розлючених ляхів із шаблями, Лупиніс їх клав у покоси наліво й направо, та один гусар, що підкрався заду, шаблею зіткнув зав'язцеві голову. І тут сталося те, чого світ ще не бачив: Кирило на льоту вхопив свою голову і так обезголовлений проскакав на коні ще сто сажнів» [9].*

Маючи критичний розум, Кирик не сприймав схоластичні методи навчання в приходській школі: *«Кирик не розумів, чому його навчають писати й читати не тією мовою, якою розмовляють люди»; «Кирик дійшов думки, що між одукowanими, тобто грамотними людьми, існує змова» [9].*

Хлопця цікавлять загадки життя, яке він прагне пізнати якнайглибше: *«Чому людина не літає, як пташка, якщо вона літає уві сні?, звідки береться і куди дівається те, що він бачив у своїх сновидіннях? Якщо воно розвіюється, то як ночами являється знову через певний час? Чи справді чоловік розумніший за звірів або бджолу? Чи можна вгадувати чужі думки?, Чому Богун назвав його батька характерником? А якщо можна перенестися в минуле думкою, то чому не можна потрапити туди насправжки?» [9].*

Не прижившись в Київській академії, Кирик слідує своєму призначенню – стати характерником: *«В академії Кирикові не сподобалося. Там теж навчання провадили мертвою мовою. Тільки до однієї додалася ще й друга – латинка. Кирик занудьгував <...> Хіба це навчання? Хіба це життя? Кирикові під серцем запекла дорога. Вона, ця дорога, жила в ньому й кликала, але він це не знав куди» [9].*

Іван Богун вирішує віддати хлопця на навчання до старого характерника Кміти, який погоджується зробити з парубка *заморочника*. Навчитель Кміта – мудрий чоловік із двома серцями, який постає у творі волхвом, знавцем законів природи та життя людини. Стриманий у емоціях, простий у розмові, він багато років готує для Івана Сірка талановитих помічників пластунів-вивідувачів – оборонців рідної землі, що мають особливі здібності.

У монолог старого, спрямованого до своїх учнів (Кирика, Гирі, Костогриза), автор роману вкладає об'єктивне розуміння сутності й мети діяльності характерників. Вони нерозривно пов'язані зі столітнім прагненням українців звільнитися від ворожих зазіхань на власні землі й свободи: *«Старий Кміта їм так і сказав. Ми не будемо ловити на льоту кулі, не будемо перекидатися на вовків чи лисиць, не плаватимемо на рянах, не сідатимемо чортів. Нехай люди в це вірять, не треба їх розчаровувати, бо легенди завжди цікавіші за те, як воно є насправді. Але ми з вами можемо дуже багато. Що завжди добре вміли характерники, то це напустити*

на чоловіка туману або так його заморочити, що сердега побачить у пенькові вовка, в трьох застромлених у землю списах – ціле військо, у старій карзі – вродливу дівчину, а темної ночі добачить у конячих вухах чортові роги. У страху очі великі, і цими настраханими очима чоловік бачить світ не таким, яким він є. тому характерників, казав старий Кміта, правильніше називати заморочниками. Але це не якісь брехуни-штуркарі, – навпаки, вони якраз достосовують у доброму ділі не свої вади, а чужі. Використовують проти слабкої людської натури всі її смертні гріхи – боягузтво, пиху, забобонність, жадібність, блуд, заздрість, лінь, ненажерливість. Це якраз ті чужі слабини, якими завжди скористається заморочник, щоб досягти мети. Тисячі років люди говорять про характерників, але достеменно не знають, хто вони є насправді, і ніколи не дізнаються» [9].

Так здібності до характерництва трактуються у романі не лише як важлива перевага в боротьбі з ворогами, але й як спосіб гармонізації морально-етичної атмосфери у світі загалом.

Через п'ять років навчання парубки вміли сміятися від нестерпного болю, як від лоскоту, бо сміх, за висловом Кміти, дає силу, а журба її забирає. Також вони набули вмінь стріляти на скаку з-під черева коня, «оживлювати» нагайку чи палицю на гадюку, беззвучно проходити зарості, ходити по воді, бачити відразу на чотри боки, подвати голос будь-якого звіра чи птаха, пробігати по снігу, не лишаючи сліду, змінювати колір своїх очей та усю подобу, змінювати обличчя на чужі.

Але найголовнішим здобутком під час навчання була абсолютна військова вправність: *«Кирик оволодів пстолем та мушкетом так, що за двадцять кроків влучав у комара, з лука прошилював зайцеві на бігу обидва вуха. Шабля та келеп у його руках мерехтіли так шпарко, що ставали невидимими, а на спис Кирик підіймав десятипудового вепра, як жертвоне ягня. Та найдужче він тішився тим, що приловчився зупиняти шаблею вітер, рубати його на дрібніші вітерці та змінювати їхній напрямок. Кміта навчив Кирика, Гирю і Костогриза брати велику вигоду від характерної вдягачки заморочників – короткої чорної рясї з клубком, бо рясю, казав старий навчитель, придумали не поти й не ченці, її видадали наші пращури-характерники, волхви, задовго до Різдва Христового»* [9].

Висновки. Отже, міфологічний підтекст у романі В. Шкляра «Характерник» відіграє важливу роль. Використовуючи міфологічні елементи, автор не лише пропонує власний погляд на постать легендарного кошового отамана Івана Сірка, але й утверджує ідею про безмежні можливості людини щодо фізичного і духовного саморозвитку й самовдосконалення, оприявлює власну концепцію свободи особистості.

Здібності головних персонажів до характерництва трактуються у романі не лише як важлива перевага в боротьбі з ворогами, але й як спосіб гармонізації морально-етичної атмосфери у світі загалом.

Перспективами подальших розвідок вважаємо аналіз інших зразків сучасної української літератури з погляду міфопоетики.

Список використаних джерел і літератури:

1. Войтович В. Українська міфологія. Київ: Либідь, 2002. 664 с.
2. Іларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу: Історико-релігійна монографія. 2-е вид. Київ: АТ «Обереги», 1994. 424 с.

2. Інтерпретація ідей Івана Огієнка як письменника, літературознавця, публіциста

3. Кобзар О.І. Міфопоетика як предмет і метод літературознавчого дослідження. *Наукові записки. Вип. 15. Серія «Філологічна»*, 2010. С. 131-139. URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10247/1/Nznuoaf_2010_15_23%20%281%29.pdf.
4. Ковалів Ю.І. Абетка дисертанта: Методологічні принципи написання дисертації: посібник. Київ: Твім інтер, 2009. 460 с.
5. Костиук І. Міфологема: історія поняття в науковому дискурсі. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Вип. 22. С. 405-415. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/22/38.pdf.
6. Костиук І. Міфопоетика творів Тараса Шевченка в науковому дискурсі. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Вип. 25. С. 11-124. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/25/13.pdf.
7. Мельник Н.Г. Козацька пісня крізь призму ідеї Івана Огієнка: «Служити народові, то служити богові». *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Науковий збірник: серія філологічна* / гол. ред. Л.М. Марчук. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський університет ім. І. Огієнка, 2017. Вип. XIV. С. 209-216.
8. Фрай Н. Архетипний аналіз: теорія міфів. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття / за ред. М. Зубрицької. Львів: Літопис, 1996. С. 109-135.
9. Шкляр В. Характерник: роман. 2020. 260 с. URL: <https://books.ksd.ua/kharakternyk/32/>.
10. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків: у трьох томах. Том 1. Київ: Наукова думка, 1990. 578 с.

References:

1. Voitovych, V. (2002). *Ukrainska mifolohiia* [Ukrainian mythology]. Kyiv: Lybid, 2002. [in Ukr.].
2. Ilarion, mytropolyt (1994). *Dokhrystyianski viruvannia ukrainskoho narodu: Istoryko-relihiina monohrafiia* [Pre-Christian beliefs of the Ukrainian people: A historical and religious monograph]. Kyiv: AT «Oberehy». [in Ukr.].
3. Kobzar, O.I. (2010). *Mifopoetyka yak predmet i metod literaturoznavchoho doslidzhennia*. [Mythopoetics as a subject and method of literary research]. *Naukovi zapysky. Seriiia «Filolohichna»*. Vyp. 15. S. 131-139. [in Ukr.].
4. Kovaliv, Yu.I. (2009). *Abetka dysertanta: Metodolohichni pryntsypy napysannia dysertatsii: posibnyk* [The alphabet of the dissertation: Methodological principles for writing a dissertation]. Kyiv: Tvim inter. [in Ukr.].
5. Kostiuk, I. (2023). *Mifolohema: istoriia poniattia v naukovomu dyskursi* [Mythologeme: the history of the concept in scientific discourse]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv*. Lviv. Vyp. 22. S. 405-415. [in Ukr.].
6. Kostiuk I. (2023). *Mifopoetyka tvoriv Tarasa Shevchenka v naukovomu dyskursi* [The Mythopoetics of Taras Shevchenko's Works in Scientific Discourse]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv*. Lviv. Vyp. 25. S. 11-124. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/25/13.pdf. [in Ukr.].
7. Melnyk, N.H. (2017). *Kozatska pisnia kriz pryзму ideii Ivana Ohiiienka: «Sluzhyty narodovi, to sluzhyty bohovi»* [A Cossack song through the prism of Ivan Ohienko's idea: «To serve the people is to serve God»]. *Ivan Ohiiienko i suchasna nauka ta osvita. Naukovyi zbirnyk: seriiia filolohichna*. Kamianets-Podilskyi: Kamianets-Podilskyi universytetu im. I. Ohiiienka. Vyp. 14. S. 209-216. [in Ukr.].
8. Frai, N. (1996) *Arkhetychnyi analiz: teoriia mifiv* [Archetypal analysis: the theory of myths]. *Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky KhKh stolittia*. Lviv: Litopys. [in Ukr.].
9. Shkliar, V. (2020). *Kharakternyk: roman* [Kharkiv Character]. Kyiv. [in Ukr.].
10. Yavornytskyi, D.I. (1990). *Istoriia zaporozkykh kozakiv* [History of the Zaporozhian Cossacks]. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukr.].

Nataliia Melnik

MYTHOLOGICAL SUBTEXT OF V. SHKLYAR NOVEL «THE SORCERER» IN THE FRAME OF IVAN OHIENKO IDEAS

The article focuses on the close connection between the content of a literary work and the mythological worldview of the people. For many contemporary artistic examples, traditional mythology plays a defining role in terms of their plot, thematic, and stylistic parameters.

The current state of literary studies indicates a particular interest in the mythological element of a literary work. Ukrainian culture, in general, and literature, in particular, are currently returning to the traditional foundations of the national worldview, which was largely built on the belief in the connection between humans and higher forces of nature.

Analyzing a literary text in connection with national mythology is a path to discovering the deep roots of artistic creativity that exist in the consciousness or subconsciousness of the author as a carrier of the national tradition. The author acts as a mediator between the past, present, and future, capable of conveying important messages to contemporary individuals for harmonious living in harmony with themselves and the universe.

In V. Shklyar's novel «Kharkiv Character», the mystical, based on the principles of Ukrainian mythology, plays a significant role. Relying on mythological legends and tales about Cossacks-charakterniks, the author offers his own interpretation of the images of Ivan Sirko and his associates, who use magical abilities to fight the enemy.

The Sich Cossacks in the work emerge as personalities closely linked to their native land, traditional culture, and the ethical norms of their ancestors. Their magical abilities are intended to contribute to establishing laws of harmony and justice on Ukrainian soil.

The presence of a female character in the novel about the Sich Cossacks not only brightens its lyrical narrative plane but also contributes to the affirmation of the idea of the continuous transmission of magical knowledge to subsequent generations of Ukrainians.

Key words: mythology, legend, novel, subtext.

Отримано: 10.11.2023 р.